

תוכן עניינים

		1
	מבוא	1
	שוויון ואפליה	2
2	זכויות טבעיות, פוליטיות וחברתיות	2.1
	זכות השוויון	2.2
	שוויון הזדמנויות בעבודה	2.3
5	פמיניזם ותאוריות פמיניסטיות	.3
	הפמיניסם הליברלי:	3.1
	הפמיניזם התרבותי	3.2
	הפמיניזם הרדיקלי	3.3
	חוקי שוויון בישראל	.4
	מדיניות חברתית	4.1
	חוקי מגן בישראל	4.2
	אפליית נשים בשכר עבודה:	.5
	12 פערי שכר בין נשים וגברים בישראל	5.1
14	הסיבות לפערי השכר בין גברים ונשים:	5.2
	17 התמודדות עם פערי שכר מגדריים	.6
	17 חקיקה	6.1
	17 : סחוק שכר שווה לעובדת ולעובד	
	17 : סחוק שוויון הזדמנויות בעבודה	
	19 נציבות שוויון הזדמנויות בעבודה:	6.2
 : סהזירה המשפטית והפסיקה	
	19	
 : סהפעילות "הלוביסטית"	
	21	
	22 משפט משווה	.7
22	נתונים גלובלים בנושא פערי שכר מגדריים	7.1
22	הסיבות לפערי שכר מגדריים גלובלים:	7.2
	מסקנות הדו"ח העולמי	7.3
	נציבויות שוויון הזדמנויות בעבודה ברחבי	7.4
	24 העולם	העולם
	26 סיכום	.8

1. מבוא

"מדינת ישראל ... תהא מושתתה על יסודות החירות, הצדק והשלום ... תקיים שוויון זכויות חברתי ומדיני גמור לכל אזרחיה בלי הבדל דת, גזע ומין; תבטיח חופש דת, מצפון, לשון, חינוך ותרבות..."¹. קטע זה הינו חלק מהכרזת העצמאות של מדינת ישראל ומהווה את התשתית הנורמטיבית ההיסטורית לזכויות במשפט הישראלי.² מקטע זה עולה שמדינת ישראל הוכרזה – כבר במועד הקמתה - כמדינת רווחה אשר חרטה על דגלה הענקת זכויות חברתיות בסיסיות לכלל אזרחיה כמו גם כמדינה המבקשת להבטיח קיום בכבוד ומתן שירותים אלמנטריים כגון הזכות לתעסוקה, חינוך, בריאות, דיור, שירותים רפואיים ועוד.

אומנם עד כה לא זכתה הכרזת העצמאות למעמד של נורמת על חוקתית במשפט הישראלי, אך היא בהחלט שיחקה תפקיד מפתח בניסוח מגילת זכויות האזרח מבית היוצר של בית המשפט העליון אשר במרכזה עומדת הזכות לשוויון.³ יצויין כי חצי שנה לאחר עיגונה בהכרזת העצמאות, זכתה הזכות לשוויון לעיגון בינלאומי במסגרת "ההכרזה לכל באי עולם בדבר זכויות האדם".⁴

בין הזכויות הבסיסיות נמנות הזכות לשוויון חברתי ומדיני ובכלל זה הזכות לפרנסה בכבוד, זכות החובקת בתוכה שלל זכויות נוספות, חלקן עוסקות בתנאי עבודה הלכה למעשה (מכסת שעות עבודה, יום המנוחה השבועי, זכויות סוציאליות רבות פנסיה, הזכות לחופשת מחלה ועוד) בעוד אחרות, רחבות יותר, עוסקות ביחס ראוי לעובד – כגון למשל הזכות ליחס הוגן ושוויוני. מדינת ישראל מקדישה לצורך שמירה על זכויות חברתיות אלה – בכלל זה הזכות לשוויון - תקציב לא מבוטל. כדי לסבר את האוזן יצויין כי הצעת תקציב המדינה לשנת 2019 ביקשה להקדיש סך של 175,803,284 ₪ למען סל השירותים החברתיים.⁵

למרבה הצער, על אף האמור לעיל, בעשורים האחרונים חל צמצום ניכר של מדיניות הרווחה, זאת במקביל לגידול משמעותי בפערים כלכליים וחברתיים אשר הובילו את מדינת ישראל ל"מקום ראשון" המפוקפק בדירוג אי השוויון החברתי של המדינות המפותחות⁶ וכן למצב בו "מאז הצטרפות ישראל לארגון ה-OECD ב-2009 מצב העוני ... נשאר בין הגבוהים בהשוואה בין לאומית".⁷ בשנת 2011 פרצה המחאה החברתית או "מחאת הדיור והאווהלים" ברחבי המדינה, בין היתר, מתוך תחושת העדר שוויון וחוסר צדק חברתי. מחאה זו היוותה נקודת מפנה בתגובת הציבור לסוגיה הנדונה לעיל והולידה את דו"ח ועדת טרכטנברג אשר קבע כי על מדינת ישראל להציב לעצמה יעדים חברתיים ברורים ובכלל זה הגדלת התעסוקה, הקטנת חוסר השוויון ושילוב קבוצות מופלות לרעה בשוק העבודה, יצירת מערכת אכיפה של חוקי מגן במשפט העבודה והגברת האכיפה הקיימת באמצעות חקיקה חדשה.⁸ אם לא די בכך, בחודש אוקטובר 2013, מינה

¹ הכרזה על הקמת מדינת ישראל, ע"ר התש"ח 1

² שגית מור "עשרים שנה לחוק שוויון זכויות לאנשים עם מוגבלות – קווים לדמותה של מהפכה משפטית בהתאווה" **משפט וממשל** כ 267, 270-271 (2018) [להלן: "עשרים שנה לחוק השוויון"].

³ שם, 271

⁴ The Universal Declaration of Human Rights <https://www.un.org/en/universal-declaration-human-rights/>

⁵ הצעת חוק התקציב לשנת הכספים 2019, התשע"ח – 2018, ה"ח 329

⁶ יואב דותן "כבוד האדם, צדק סוציאלי וזכויות חברתיות חוקתיות תגובה על מאמרו של אהרן ברק 'זכות-הבת למינימום קיום אנושי בכבוד'" **עבודה, חברה ומשפט** יד 207, 211 (2015)

⁷ המוסד לביטוח לאומי, מינהל המחקר והתכנון **ממדי העוני והפערים החברתיים – דו"ח שנתי** (2019)

https://www.btl.gov.il/Publications/oni_report/Documents/oni2018.pdf

⁸ דו"ח הועדה לשינוי חברתי כלכלי (2011) <https://www.hurvitz-institute.tau.ac.il/wp-content/uploads/2016/07/tracht.pdf>

שר האוצר דאז, מר יאיר לפיד, ועדה לבחינה מגדרית של תקציב המדינה בישראל⁹ וב-2014 אימצה ממשלת ישראל את מסקנות הוועדה וקבעה שחובה לבצע ניתוח מגדרי של תקציב המדינה¹⁰. במקביל למאמצים המדיניים לעיצוב המדיניות הכלכלית חברתית במדינה, חולשת על מערכת יחסי העבודה בישראל מערכת משפטית רחבת היקף הכוללת חוקי מגן (להלן: "חוקי המגן"), הסכמים קיבוציים וצווי הרחבה, חוזי עבודה אישיים, נוהג ופסיקת בתי הדין לעבודה. למעשה ניתן לומר שכיום התפתחה בישראל מערכת דיני שוויון של ממש, אשר אחד הקריטריונים החשובים בה הינו **מגדר**, כך שאפליה על בסיס מין ומגדר הינם כיום בגדר אפליה אסורה. דא עקא כי למרבה הצער, על אף כל האמור לעיל, תופעת פערי שכר בין נשים וגברים עדיין קיימת במדינת ישראל של שנת 2020 בואכה 2021.

מטרת העבודה הינה לעמוד על קיום תופעת פערי שכר מגדריים במדינת ישראל. במהלך העבודה, אציג תחילה את המושג "זכות" על פניו השונים. לאחר מכן אבחן את המושגים שוויון ואפליה תוך בחינת מושג "הזכות לשוויון" בכלל ו"הזכות לשוויון הזדמנויות" בפרט. בהמשך, אסקור תאוריות פמיניסטיות, את מערכת חוקי השוויון במדינת ישראל תוך בחינת המדיניות החברתית בנושא הנדון בעולם ובישראל, סקירת מערכת חוקי המגן הכללית והספציפית לערך השוויון. אציג את תופעת פערי השכר המגדריים תוך הצגת הנתונים הקיימים בנושא במדינת ישראל ואנסה להתחקות אחר הסיבות לקיום פערי שכר אלה ולאמצעי התמודדות אפשריים עם התופעה. זאת ועוד, אערוך סקירה של המצב הקיים במדינות נוספות בעולם ולבסוף, אנסה להסיק מסקנות ככל שניתן.

2. שוויון ואפליה

בטרם נבדוק כיצד מעוגנות זכויות שונות במשפט הישראלי והיכן, אבקש לבדוק תחילה מהי זכות, מה משמעות המושג "זכות" ואים נוהגים לסווג זכויות שונות. לאחר מכן, ארצה להתייחס ספציפית לזכות השוויון, משמעותה והגישות השונות ביחס אליה. לבסוף אגדיר מהו שוויון הזדמנויות בכלל ושוויון הזדמנויות בעבודה בפרט.

2.1 זכויות טבעיות, פוליטיות וחברתיות

כיום נדמה כי המושג "זכויות" או "זכויות אדם" הינו מושג טריוויאלי, שגור בפי כל אשר מרבים לעשות בו שימוש כלאחר יד. חשוב להדגיש שמדובר במושג יחסית חדש בהיסטוריה האנושית. ראשיתו בהומניזם מודרני שהחל להעמיד דווקא את הפרט במרכז החשיבה המדינית, כפי שקרה גם בתורות מדיניות שונות של המאה השמונה עשרה, בניסיון לפרט ולהצדיק את מקור כוחה של המדינה תוך תיחום גלובלות כוחה. כיום נוהגים לחלק זכויות אדם לשלושה סוגים: זכויות טבעיות, זכויות פוליטיות וזכויות חברתיות.

⁹ דו"ח הוועדה לבחינה מגדרית של תקציב המדינה בישראל (2014) <https://katrz.net/c48b6d>

¹⁰ החלטה 2084 של הממשלה ה-33 "אימוץ המלצות הוועדה לבחינה מגדרית של תקציב המדינה בישראל" 3 (07.10.2014)

https://www.gov.il/he/Departments/policies/2014_des2084